

Архивски број: 08-501/4

25-12-2023 година

Постапувајќи по претставка бр. 08-501/1 од 07.09.2023 година поднесена од [REDACTED] од Скопје, против [REDACTED] Струга, за извршена дискриминација во форма на вознемирување врз основ на сексуална ориентација во областа на јавно информирање и медиуми преку социјалната мрежа „Facebook“, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 21, став 1, точка 14 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Службен Весник на Република Северна Македонија бр. 258/2020 од 30.10.2020), на 25.12.2023 година го донесе следното

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ПРОДОЛЖЕНО ИНТЕРСЕКЦИСКО ВОЗНЕМИРУВАЊЕ како вид на дискриминација врз основа на пол, род, сексуална ориентација и родов идентитет, во областа јавно информирање и медиуми преку на социјалната мрежа „Facebook“ од страна на [REDACTED] врз [REDACTED]

Образложение

На 07.09.2023 година до Комисијата за спречување и заштита од дискриминација доставена е претставка бр. 08-501/1 од подносителката [REDACTED] од Скопје против [REDACTED] од Струга за извршена дискриминација во форма на вознемирување врз основ на сексуална ориентација преку социјалната мрежа „Facebook“. Во претставката таа наведува дека на 10.08.2023 година во 17:26 часот, [REDACTED] споделила текстуална содржина, преземена од групата „Преземи одговорност“¹, со текст насловен „ЕВЕ ЗОШТО САМИТЕ СЕ ЖИВИ МЕМИЊА“ со следнава содржина:

„Рековме дека единствена причина зошто ние имаме подобро спакувани мимиња е затоа што самите ЛГБТИ+ активисти се живи мимиња, затоа што немаат ниту грам логика во нивните изјави. Што и да кажат, секогаш се заплеткуваат сè повеќе и повеќе. Тоа секој може да го види, доволно е само да не им поверува на нивните аргументи и сè да преиспита од малку подруг агол.

Сега овој тнр. [REDACTED], тврди дека автобиографијата „Крајот на Еди“ од Едуар Луј не е книга за деца и дека на никоја светска продажна платформа не се продава како таква.

Настрана тоа што најјакот доказ за тоа им е Амазон, каде книгата е ставена под ФИКЦИЈА (и тоа со цел памет самите го подвлекле) а книгата е всушност автобиографија и нема врска со фикција, туку да ја разгледаме логиката на нивното тврдење дека оваа книга не е за деца.

¹ <https://www.facebook.com/prezemi.odgovornost.5>

Да потсетиме на сижето на книгата според вчерашната колумна објавена од Коалиција за заштита на децата:

Во книгата се раскажува за животот на авторот од неговите 9 години, па сè до неговите 15 години.

Веруваме дека сите ќе се сложите дека луѓето на возраст од 9 до 15 години се класифицирани како ДЕЦА, а не како возрасни.

Сега се поставува прашањето: како може книга во која се опишува животот на 9 годишно дете, да не е за деца?!

ЛГБТИ+ родовите активисти (вклучувајќи ја и [REDACTED] која ја лајкнала објавата) очигледно во паника не ни размислија дека ако автобиографија на ДЕТЕ не е наменета за ДЕЦА, тогаш тие признаваат дека авторот во детството правел нешто крајно изопачено и извитоперено.

Да не забораваме, претставничката на „Полица“ пред само еден месец во контекст н книгата рече: „децата треба да се учат да почитуваат за да бидат почитувани“ и дека „родителите треба да ги прифатат, без разлика на сексуалната ориентација.“

А што треба да почитуваат децата и што треба да прифатат родителите? Според книгата, Полица и сите ЛГБТИ+ активисти, децата треба да почитуваат и родителите треба да прифатат групен анален секс на деца на возраст од 9-10 години, секс со братучед, идеи за убиство и детска фантазија за секс со мртвец.

Оние што не ја прочитале колумната, повелете и ќе ви стане јасно што промовираат ЛГБТИ+ активистите:

<https://www.zadecata.org/post/polica-vo-odbrana-na-kniqa-sto-normalizira-familijaren-grupen-seks-pomegu-deca>

<https://www.youtube.com/watch?v=FYqWt76TWVo>

Подносителката [REDACTED] како трансродова жена, активистка за правата на трансродовите лица како маргинализирана заедница, во претставката подолу наведува:

„Денес во Македонија, ако сте трансродова или небинарна личност, вие не постоите пред законот. За небинарните нема ни соодветни лични заменки во македонскиот јазик. На малолетните трансродови личности кои немаат поддршка од родителите/старателите нема начин да им се овозможи ниту медицинска, ниту правна помош. Оставени се сами на себе и на надежта дека ќе преживеат и доживеат полнолетство. Процедурата за да ја смените ознаката за пол во лична карта и пасош трае со години. Години во кои вашиот изглед и име не соодвествуваат со ознаката М или Ж. Години во кои не можете да отворите сметка во банка, не можете да запишете факултет, ниту можете да се вработите. Години во кои ризикувате инспекција на гениталии при премин на граница. Мнозинството група ја негира човечноста на ЛГБТИ+ заедницата. Луѓето од таргетираната група се изедначуваат со животни, штетници, инсекти или болест. Дехуманизацијата има цел да ја надмине нормалната човечка одбивност кон убиството. Се шири пропаганда на омраза преку разни медиуми со цел да се озлогласи целната група...“

Во претставката подносителката се задржува и на една објава на нејзиниот личен профил од 29.06.2023 година, каде **директно се обраќа** до [REDACTED] со цел да ѝ одговори на прашања и тврдења што ги отворила на својот личен профил, без да дозволи можност за коментирање на истите. Во оваа објава [REDACTED] се задржува и повикува на дебата на темата на предлог-законот за родова еднаквост, уставното право за гаранција на телесниот интегритет, дали или не парадата на гордоста се покрива со буџетски средства и др., а содржината предизвикала 29 коментари од разни личности, меѓу кои и именуваната [REDACTED] која влегува во дебата со подносителката на претставката, обраќајќи ѝ се со зборовите „**види другар...**“

Заради горенаведеното, [REDACTED] истакнува дека се чувствува вознемирена и со повредено чувство на лично достоинство и човечки интегритет од ваквото однесување на [REDACTED] преку социјалните мрежи во кое препознава намера и промисла да се влијае врз јавното мислење и став не само кон неа туку и кон сите трансродови лица, како една од најмаргинализираните заедници во нашето општество и претставката ја поднесува во име на сите нив, сè со цел да се придонесе за развој на инклузивно општество за трансродовите лица, во кое и тие би можеле да живеат квалитетен и достоинствен живот.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, на ден 13.09.2023 година испрати Известување бр. 08-501/2 за произнесување по наводите од претставката до [REDACTED]

На 27.09.2023 година во архивата на Комисијата пристигна произнесувањето од [REDACTED] бр. 08-501/3. Во истиот, таа наведува дека смета дека претставката е „**нелогична, неконзистентна, првано неиздржана и конфузна**“, изразувајќи негодување зошто воопшто Комисијата не ги забележала „**неправилностите во истата**“, додавајќи: „**Дури нејасно е дали Лила е тој што ги поднел обвинувањата или некое скриено алтер его, со оглед на тоа што во текстот себеси се ослонува во трето лице еднина...**“

Во аргументите во одговорот, [REDACTED] цело време кон подносителката се обраќа во машки род, како на пример: „**Ова што го наведува подносителот на претставката не е, ниту може да се подведе под дискриминација, вознемирување или говор на омраза туку е есенција на лицемерие. Подносителот спаѓа во тие луѓе кои се борат за правата на сите освен за правата на тие кои мислат поинаку од нив. А тоа е одлика на фашизмот.**“ Понатаму, таа изразува дилема зошто претставката е поднесена врз основ на сексуалната определба на подносителката, „**кога според самите про-транс организации, како што е Хера, организација блиска до подносителот, во нивните ЛГБТИ брошури велат**“ дека фактот дали некое лице е транс или не, немало никаква врска со сексуалната ориентација.

Во врска со претходното, таа наведува дека воопшто не била засегната од кој каква сексуална ориентација имал, туку нејзината загриженост се состоела во тоа како се трошеле нејзините пари и парите од даночните обврзници, кои се трошеле за ЛГБТИ манифестации, додека државата немала доволно средства да подмири трошоци за лекување и здравствена заштита за народот.

„**Во Македонија не постои законско признавање на родот ниту закони за самоидентификација, или закони кои го обврзуваат и принудуваат секој поединец активно да учествува и да се согласи со нечие искривено сфаќање на реалноста. Така, не постои правна основа врз која подносителот на претставката бара од другите да му се обраќаат во женски род.**“

На крај, [REDACTED] се повикува на уставно загарантираната слобода на уверување и јавно изразување на мислата, упатувајќи и на гаранцијата за слободен пристап, примање и

пренесување на информации со акцент на забраната на цензурата. Таа посочува и на членот 10 од Европската конвенција за заштита на човековите права каде во ставот (1) се гарантира слободата на изразувањето, наведувајќи дека ограничувањата содржани во ставот (2) од истиот член мора да имплицираат на постоење на влијателна или наметнувачка општествена потреба и релевантна и легитимна цел. Во прилог на нејзините тврдења, таа предлага Комисијата да ги земе во вид случаите *Handyside v. The United Kingdom* 5493/72, *Observer and Guardian v. The United Kingdom* 13585/88 и *Savva Teretjev v. Russia* 10692/09, како релевантна судска пракса на ЕСЧП.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација при одлучувањето се водеше од следниве утврдени позиции:

1. [REDACTED] како посочена од страна на подносителката како потенцијална дискриминаторка, на 10.08.2023 година на својот профил на социјалната мрежа „Фејсбук“ ја поставила содржината креирана и објавена на страницата „Преземи одговорност“, на истиот ден. Шикоска Симиџиоска не е авторка на текстот, но со самото поставување на овој текст на својот профил, без сопствен коментар, **имала намера дополнително** да го прошири дометот на текстот, изразувајќи го своето согласување со содржината на истиот која е полна со предрасуди и навреди кон лицата со различна сексуална ориентација и родов идентитет.
2. Со оглед дека подносителката и [REDACTED] во и претходно во повеќе наврати дебатираше преку социјалната мрежа, може да се увиди дека Шикоска Симиџиоска константно **ѝ се обраќа во машки род**, (господин, другар и сл.) иако ѝ било јасно дека подносителката е трансродова жена и активистка, што ја одразува нејзината **намера** да ѝ го повреди личното достоинство и самопочит, да ја омаловажи и да ја стави во понижувачка средина само поради нејзината сексуална ориентација и родов идентитет.
3. Комисијата утврди дека и во самото произнесување по наводите од претставката доставено до Комисијата, [REDACTED] повикувајќи се на своето уставно право на слобода на изразување и говор, **цело време ја ословува подносителката во машки род**, што дополнително уплатува за длабоките предрасуди и стереотипи што ги поседува кон сите лица со различна сексуална ориентација и родов идентитет.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација при утврдувањето на мислењето по оваа претставка за заштита од дискриминација упатува на следната законска регулатива:

Во **Уставот на Република Северна Македонија, член 16** гласи: „*Се гарантира слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата. Се гарантира слободата на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање. Се гарантира слободниот пристап кон информациите, слободата на примање и пренесување на информации. Се гарантира правото на одговор во средствата за јавно информирање. Се гарантира правото на исправка во средствата за јавно информирање. Се гарантира правото на заштита на изворот на информацијата во средствата за јавно информирање. Цензурата е забранета.*“

Од друга страна, **Уставот со член 9** го гарантира и правото на еднаквост на сите граѓани: „*Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување; имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.*“

Конечно, во **членот 8** од **Уставот**, каде се нотираат темелните вредности на уставниот поредок на како прва алинеја меѓу другите, се наведуваат *основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати со меѓународното право и утврдени со Уставот*.

Европската конвенција за заштита на човековите права (ЕКЧП) во првиот став од членот 10 ја гарантира слободата на изразување: *„Секој човек има право на слобода на изразувањето. Ова право ги опфаќа слободата на мислење и слободата на примање и пренесување информации или идеи, без мешање на јавната власт и без оглед на границите. Овој член не ги спречува државите, на претпријатијата за радио, филм и телевизија да им наметнуваат режим на дозволи за работа.“*

Во вториот став од истиот член, се нотираат ограничувањата на оваа слобода, кои не се апсолутни, во следниве околности: *„Остварувањето на овие слободи, коешто **вклучува обврски и одговорности**, може да биде под одредени формалности, услови, ограничувања и санкции предвидени со закон, кои во едно демократско општество претставуваат мерки неопходни за државната безбедност, територијалниот интегритет и јавната безбедност, заштитата на редот и спречувањето на нереди и злосторства, заштитата на здравјето или моралот, **угледот или правата на другите**, за спречување на ширењето на доверливи информации или за зачувување на авторитетот и непристрасноста на судството.“*

Членот 14 од **Конвенцијата** ја дефинира **забраната на дискриминацијата**: *„Уживањето на правата и слободите, признати со оваа Конвенција, треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожата, јазик, вера, политичко или кое и да е друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или кој и да е друг статус.“*

Особено значаен за овој предмет е **членот 17** од **Конвенцијата** каде се стипулира **забраната за злоупотреба на правата**: *„Ниту една одредба од Конвенцијата не може да се толкува на начин според кој, на некоја држава, група или поединец им е дадено право да преземаат активности или постапки со кои се загрозува некое право или слобода што се признати со оваа Конвенција, или да ги ограничуваат овие права и слободи во мерка поголема од онаа предвидена со Конвенцијата.“*

Во **Протоколот број 12** кон **Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи**, кој се темели на основниот принцип според кој сите луѓе се еднакви пред законот и имаат право на еднаквост, **членот 1** упатува на **општата забрана за дискриминација и гласи**: *„Уживањето на секое право предвидено со закон ќе биде обезбедено без дискриминација врз било која основа како пол, раса, боја, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, имот, раѓање или друг статус.“*

Во **Законот за спречување и заштита од дискриминација**, во **членот 5**, каде се дефинираат дискриминаторските основи, **„Се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национално или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.“**

Дискриминацијата во законот е дефинирана со **член 6** кој гласи: *„Дискриминација е секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат*

спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други... ”

Во членот 10 од Законот, **вознемирувањето претставува несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.**

Согласно член 4, **интерсекциска дискриминација е секоја дискриминација врз две или повеќе дискриминаторски основи што се истовремено и неразделно поврзани, а продолжена дискриминација е дискриминација што е вршена кон едно лице или група непрекинато, во подолг временски период, врз дискриминаторски основи, а и двата вида на дискриминација, согласно член 13, се сметаат за потешки облици на дискриминација.**

Согласно овие законски нормативи, Комисијата утврди дека посочената објава на социјалната мрежа „Фејсбук“ била креирана на страницата „Преземи одговорност“ која подолго време се промовира како предводник и центар на анти-родовото движење во нашата земја, **со намера и цел да поттикне јавна дебата против родовите движења, што Комисијата го смета за повикување, поттикнување и давање на инструкција за вршење дискриминација врз основ на сексуална ориентација и родов идентитет.**

Комисијата утврди дека со самиот чин на преземање и ширење на ваквата содржина на сопствениот профил на социјалната мрежа, [REDACTED] ја прифатила инструкцијата за вршење дискриминација и ја презела содржината со **свесна намера и цел да предизвика емотивна реакција од страна на подносителката, да го повреди нејзиното достоинство и личен дигнитет, со оглед дека во објавата [REDACTED] е освовувана во машки род. Потврда за намерата и целта да изврши вознемирување како форма на дискриминација врз основа на сексуалната ориентација и родовиот идентитет на подносителката е начинот на кој и претходно посочената дискриминаторка комуницирала на социјалната мрежа со подносителката [REDACTED] без исклучок ù се обраќа во машки род, па дури и во произнесувањето што го испрати до Комисијата.**

Комисијата утврди дека во овој случај, без оглед што [REDACTED] е повикува на нејзината слобода на изразување и говор, таа ги пречекорила и злоупотребила, како резултат на длабоките предрасуди и стереотипи кон лицата со небинарна сексуална ориентација и трансродови лица, како маргинализирана група, која законот ја препознава како *група од поединци кои ги обединува специфична положба во општеството, кои се објект на предрасуди, кои имаат посебни карактеристики што ги прават подложни на дискриминација и/или насилство и помала можност за остварување и заштита на правата и слободите.*

Комисијата упатува и на праксата на Европскиот суд за човекови права во случаите *Вејвеланд и други против Шведска (1813/07) од 2012*, каде утврдиле дека жалителите не можат да се потпрат на заштитата на нивното право на слобода на изразување, затоа што нивните искази биле насочени кон конкретна група врз основа на нивната сексуалната ориентација со неосновани содржини кои изразувале предрасуди; *Беизарас и Левискас против Литванија (41288/15) од 2020*, како пример против дискриминација врз основа на сексуалната ориентација, со упатување дека истата има тежина како и дискриминацијата по други основи, како раса, етничка припадност или религија; и *Лилиендахл против Исланд (2929718 од 2020)*, каде децидно е утврдено дека вознемирувачкиот говор и говорот на омраза врз основа на сексуалната ориентација не паѓа под заштита на Конвенцијата, односно, членот 10 од истата.

Постапувајќи по оваа претставка за заштита од дискриминација, согласно горенаведеното, Комисијата одлучи како што е наведено во диспозитивот.

Согласно член 27 став 2 од Законот, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација по утврдената дискриминација, ја дава следнава

ПРЕПОРАКА

СЕ ПРЕПОРАЧУВА [REDACTED] да ја ги отстрани сите вознемирувачки и дискриминаторски содржини и коментари од својот профил како и од профилот на подносителката [REDACTED] веднаш но не подолго од 30 дена од денот на приемот на ова Мислење и за тоа писмено да ја извести Комисијата.

СЕ ПРЕПОРАЧУВА во иднина [REDACTED] да се воздржува од креирање или споделување на содржини кои во себе содржат предрасуди и стереотипи кон лицата со различна сексуална ориентација и родов идентитет, но и кон другите маргинализирани групи, по која било дискриминаторска основа, кои се насочени кон повреда на нивното достоинство и личен дигнитет или имаат за цел создавање на заканувачка, непријателска или застрашувачка средина, пристап или практика.

Согласно член 27 став 3, лицето на кое е упатена препораката е должно да постапи по истата во зададениот рок, а доколку не постапи по истата, согласно ставот 4 од истиот член, Комисијата ќе поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежен суд за прекршоци.

Скопје
25.12.2023

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација

Претседател на Комисијата
Игор Јадровски

Доставено до:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- Архива на КСЗД